

ШВЕЦЬ Є.Я. (кандидат технічних наук, професор кафедри фізичної та біомедичної електроніки, в.о. ректора)

Запорізька державна інженерна академія, Запоріжжя

E-mail: admin@zgia.zp.ua

ШВЕЦЬ Д.Є. (кандидат соціологічних наук доцент кафедри менеджменту організацій)

Запорізька державна інженерна академія, Запоріжжя

E-mail: admin@zgia.zp.ua

ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ «НОВОМУ СТОЛІТТЮ-НОВУ ОСВІТУ» В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Відмічається, що розробка концепції безперервної освіти зумовлена умовами глобалізації та інформаційної революції, становлення ринкової економіки, інтенсифікації міждержавних культурних зв'язків, інтеграції вищої освіти до європейського простору. Метою статті є формування концепції дистанційної освіти «новому століттю-нову освіту» в умовах європейської інтеграції вищої освіти. Проаналізовано складові концепції та її основні характеристики, визначено детермінанти оптимізації сучасної концепції дистанційної освіти в умовах інтеграції вищої освіти до загальноєвропейського простору.

***Ключові слова:** освіта, безперервна освіта, глобалізація, загальноєвропейський простір, концепція дистанційної освіти, концепція «новому століттю-нову освіту», інтеграція, загальноєвропейський простір*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями

У сучасних умовах європейської інтеграції вищої освіти формування ефективної концепції освіти зумовлено потребами практики, а також тими реальними викликами, які делегують системі освіти самі фактори суспільного життя – глобалізація та інформаційна революція, демократизація і становлення ринкової економіки, інтенсифікація суспільних відносин і міждержавних культурних зв'язків, інтеграція вищої освіти до європейського простору. Доцільним стає початок виховання дитини ще до народження шляхом надання освіти майбутнім батькам і безперервна освіта аж до школи мудрості для поколінь старшого віку. Така постановка питання повністю відповідає Цілям Розвитку Тисячоліття, адаптованих Україною, у частині забезпечення якісної освіти протягом життя людини. Доля ХХІ століття залежить від освіти, і від того, настільки буде сформована концепція дистанційної освіти «новому століттю-нову освіту», будуть залучатися до управління нові компетентні управлінці до всіх галузей життєдіяльності країни, і від цього буде залежати доля економіки і країни. Ефективна концепція підготовки спеціалістів в умовах європейської інтеграції вищої освіти повинна зводитися до того, щоб навчитися пізнавати, працювати, в команді з іншими, набувати професійну

кваліфікацію, вчитися бути компетентним спеціалістом. Професіоналізм і компетентність – це мета освіти, завдяки якій освіта повинна готувати професійну і кваліфіковану еліту, здатну працювати в умовах конкуренції, ринкової економіки. Перехід від традиційної системи освіти до системи безперервної освіти вимагає значного реформування в плані змісту та системи надання освітніх послуг, які сприятимуть формуванню ключових компетенцій. Тому нагальним є питання створення закладів безперервної освіти в Україні, які б розширяли можливості дорослого населення здобувати знання для забезпечення функціональної грамотності, всебічного розвитку особистості, задоволення індивідуальних потреб у професійному зростанні [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв’язання даної проблеми, на яку спираються автори

Перші згадки про концепцію безперервної освіти можна зустріти у Платона, Конфуція, Сократа, Аристотеля, Сенеки та інших гігантів філософської думки. Історія проблеми починається з античності: Піфагор, Сократ, софісти, Платон, Аристотель розглядають раціональність як специфічну людську якість, як основу освіти, як ідеал інтелектуального розвитку і стрижень культури особистості.

Ідеї безперервної освіти представлені у поглядах Вольтера, Руссо, які пов’язані з досягненням повноти людського розвитку. Перші спроби реалізувати ідею безперервності освіти були реалізовані у ХІІІ-ХІУ ст. у містах Європи на основі так званих «цехових шкіл», які відкривалися і утримувалися ремісничими цехами. Засновником сучасних уявлень безперервної освіти являється Ян Амос Коменський, у педагогічному спадку якого і втілена дана концепція. Сам термін «безперервна освіта» вперше вживається у 1968 році у матеріалах ЮНЕСКО, а після публікації доповіді під керівництвом Е.Фора (1972) прийнято рішення ЮНЕСКО, яке визнало безперервну освіту основним принципом, «керівною конструкцією» для нововведень чи реформ освіти в усіх країнах світу. У вітчизняній науці проблеми безперервної освіти педагогів представлені в роботах науковців: Л. Даниленка, Г. Єльнікової, В.Олійника, Н.Клокар, В.Семиченко та ін. Ця ж проблема розглядається у роботах зарубіжних дослідників: Ф.Тейлора, А.Уайтхеда, П.Фрейре, М.Монтессорі, Я.Фазлягіча. Меморандум безперервної освіти Європейського Союзу вважає, що людина являється головною європейською цінністю і центральним елементом будь-якої діяльності ЄС. Документи європейських самітів заключаються в тому, що освітні системи повинні пристосуватися до нових реалій ХХІ століття, а безперервна освіта повинна стати головною політичною програмою громадянського суспільства, соціальної єдності і зайнятості. Філософія освіти як сфера філософського знання, що використовує загальнофілософські підходи та ідеї для аналізу ролі і основних закономірностей розвитку освіти (Гегель, Дж.Дьюї, К.Ясперс, М.Гайдеггер, І.Льїн, М.Бердяєв, Е.Ільєнков, М.Моїсеєв, Н.Алексєєв, С.Гессен, В.Біблер, П.Щедровицький, С.Курганов, Клепко С.Ф. та інші). Проблема Швець Є.Я., Швець Д.Є, 2013

раціональності як головного принципу освітніх систем у самому широкому плані ставиться у працях основоположників педагогіки Нового часу Я.А.Коменського, І.Г.Песталоцці, пропагандистів "вільного виховання" Л.М.Толстого, К.Н.Вентцеля ("Будинок вільної дитини"), М.Монтессорі, Вальдорфської школи, у працях у галузі філософії освіти і виховання М.Я.Басова, П.П.Блонського, С.А.Шапіро, П.П.Лазурського, К.А.Шварцман, В.Д.Шадрікова, Б.І.Ладижець, В.Розіна, Б.Гершунського. Основою даної концепції безперервної освіти є роботи Л.Петерсона «Теория и практика построения непрерывного образования» [2] и «Непрерывное образование на основе деятельностного подхода» [3, С.25-26].

Прогрес концепції дистанційної освіти «новому століттю-нову освіту» в умовах європейської інтеграції вищої освіти можливий лише на основі культури, так як на її основі можуть розвиватися реальна політика, ефективна економіка, інформаційне суспільство. Основними компонентами безперервної освіти повинні стати: безупинне формування знань впродовж життя, висока якість освітніх послуг, доступність якісної освіти. Саме інноваційна, демократична та інформаційна освіта повинні виступати каталізатором соціально-економічного прогресу, щоб сприяти побудові національної економіки на основі інноваційних технологій, сприяти виробленню стратегії пріоритетного науково-технічного розвитку на основі виробництва, науки, освіти, бізнесу у єдиному взаємопов'язаному комплексі.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Проблемна ситуація.

Становлення системи безперервної освіти базується на двох взаємопов'язаних тенденціях: втручання виробництва у сферу базової підготовки і, навпаки, проникнення навчання у виробничий процес, в результаті чого відбувається стирання граней між різними стадіями освітнього процесу. Розвиваються і інші необхідні умови розвитку системи безперервної освіти: розвинуте кадрове планування на рівні фірм (з врахуванням зв'язків з науковими і навчальними закладами), державне фінансування, пільгова податкова політика і законодавча підтримка нових форм кооперації науки, освіти, виробництва. Безперервна освіта виступає як необхідна складова частина процесу інтеграції науки, освіти і виробництва.

Мета статті – сформувати теоретичні основи формування концепції безперервної освіти «новому століттю-нову освіту» в умовах європейської інтеграції вищої освіти.

Дана мета реалізується в наступних задачах:

- з'ясувати реальні виклики, які делегують системі освіти фактори суспільного життя - глобалізація та інформаційна революція, демократизація і становлення ринкової економіки, інтенсифікація суспільних відносин і міждержавних культурних зв'язків, інтеграція вищої освіти до європейського простору;

- з'ясувати проблему прогресу концепції дистанційної освіти «новому

століттю-нову освіту» в умовах європейської інтеграції, який можливий на основі культури, інформатики та інформаційних технологій;

- проаналізувати складові концепції та основні характеристики концепції безперервної освіти «новому століттю-нову освіту» в умовах європейської інтеграції;

- визначити детермінанти оптимізації сучасної концепції безперервної освіти в умовах інтеграції вищої освіти до загальноєвропейського простору.

Обговорення проблеми

Формування концепції безперервної освіти «новому століттю-нову освіту» в умовах європейської інтеграції вищої освіти включає: 1) міждисциплінарну підготовку висококваліфікованих кадрів у контексті розвитку нових напрямів науки і техніки; 2) концепцію гуманітарної освіти, яка була б прийнята на державному рівні; 3) концепцію розвитку сучасних інформаційних технологій; 4) концепцію підвищення кваліфікації кадрів. Формування ефективної концепції безперервної освіти в умовах європейської інтеграції вищої освіти зводиться до того, щоб зберегти переваги вищої освіти в еру глобальної трансформації людства, - фундаментальність і дослідницький характер пізнання суспільства. Вища освіта повинна стати транслятором соціокультурного досвіду, необхідного для сучасного розвитку суспільства; в умовах глобалізації повинна розвиватися концепція освіти, що базується на знаннях, інноваціях, електронному навчанні з використанням дистанційних та мережевих технологій навчання, що в цілому впливає на якість освіти і підготовку висококваліфікованих і висококомпетентних спеціалістів. Безперервна освіта прирівнюється до освіти дорослих, так як мова йде про різні форми перепідготовки, підвищення кваліфікації та культурного рівня людей, що долають традиційний вік базового навчання. Дистанційне навчання в Європі набуло інтенсивного розвитку на початку 70-х років минулого століття і пов'язане зі створенням низки відкритих університетів (університетів дистанційної освіти). Нині кожна європейська країна має групу навчальних закладів, що реалізують дистанційні програми в контексті педагогіки вищої освіти [4, 486].

Методики такого навчання досить добре відпрацьовані. Значний інтерес викликають програми навчання із застосуванням нових інформаційних технологій, включаючи супутникове телебачення, комп'ютерні мережі, мультимедіа тощо. Європейську асоціацію університетів з дистанційним навчанням (ЄАУДН) було засновано в січні 1987 р. для того, щоб прискорити й підтримати створення європейської мережі дистанційного навчання на вищому рівні. Це призвело до створення Європейського відкритого університету на основі мережі МСВУ. 17 організацій-членів з 15 країн включають в себе відкриті університети, факультети в університетах (де навчання ведеться дистанційно або проводяться наукові дослідження у сфері дистанційної освіти), факультети в установах, залучених до процесу дистанційного навчання. Нині близько 65 000 студентів зареєстровані в установах ЄАУДН. Понад 3000 викладачів

Швець Є.Я., Швець Д.Є, 2013

залучені до процесу розробки й презентації курсів через 875 центрів навчання. Місія ЄАУДН полягає також у заохоченні розвитку дистанційного навчання на вищому рівні в Європі; підтриманні двосторонніх і багатосторонніх контактів між викладачами університетів; організації співробітництва в галузі наукових досліджень, створенні курсів, обміні курсами й визнанні дипломів; розробці нових засобів і технологій дистанційного навчання; започаткуванні нових спільних проектів у цій галузі; поширенні доступу до можливостей вищої освіти у Європі. Для досягнення цієї мети ЄАУДН розробила програму дій, що є відгуком на нинішні потреби. По суті, робота Асоціації заснована на залученні всіх членів на однакових умовах, урахуваючи їхні потреби. МЄВУ - це європейська інфраструктура відкритого дистанційного навчання. Вона пов'язана не лише з існуючою у Європі мережею ЄАУДН, а й з іншими основними європейськими організаціями, які працюють у цій галузі, включаючи європейську промисловість як важливого споживача продукції відкритого дистанційного навчання. Основним інститутом МЄВУ є мережа Європейських навчальних центрів (ЄНЦ). Мета цієї мережі - продемонструвати можливості відкритого дистанційного навчання, надати доступ до дистанційних курсів установ у всіх європейських країнах, забезпечити підтримку студентам відкритої дистанційної форми навчання. Інститут освіти ЮНЕСКО має суттєвий вплив на формування європейської політики в освіті дорослих та надає ряд послуг: тренінгові та стипендіальні програми; підтримка інформаційної мережі ALADIN; надання консультативних послуг, для чого необхідно створення умов активізації переходу до системи безперервної післядипломної педагогічної освіти [5, С.54-56].

Структура безперервної освіти як за кордоном, так і у багатьох країнах (Великобританія, Канада, Польща, Франція, Німеччина) є складовою державної політики в галузі освіти. Створені державні та приватні університети, центри безперервної освіти, які покликані допомогти людям отримати нові спеціальності, що здатні забезпечити матеріально та створити внутрішній комфорт самодостатньої особистості. У Швеції освітою дорослих займаються народні університети (їх є понад 100), у Польщі освіту дорослих організовує не держава, а громадські товариства і організації. Європейські країни намагаються підвищити функціональну грамотність дорослого населення, тобто вміння ефективно виконувати професійні та соціальні функції. Лісабонський саміт Європейської Ради у березні 2000р. прийняв документ, який отримав назву «Меморандум безперервної освіти ЄС» точніше «Меморандум освіти протягом всього життя» («A Memorandum of Lifelong Learning»). Прийняття цього документу було зумовлено деякими попередніми рішеннями «Європейською стратегією зайнятості», затвердженою на Люксембурзькому саміті Європейської Ради у 1997р. і включеною в якості одного з доповнень в Амстердамську угоду (1997) Кельнську хартію «Цілі і устремління безперервної освіти», прийнятої на

саміті Великої Вісімки у 1999р.

В «Європейській стратегії зайнятості» безперервна освіта визначається як всебічна навчальна діяльність, яка здійснюється на постійній основі з метою покращення знань, навичок і професійної компетенції. У Меморандумі підкреслювалося, що безперервна освіта повинна стати головною політичною програмою громадянського суспільства, соціальної єдності і зайнятості. Уже в рішеннях Лісабонського саміту ЄС були зафіксовані шість принципів безперервної освіти: 1) Нові базові знання і навички для всіх. Мета - гарантувати всезагальний безперервний доступ до освіти з метою отримання і оновлення навичок, необхідних для включеності особистості в інформаційне суспільство. Соціально-економічні зміни потребують нового набору необхідних базових знань, вмінь і навичок, що забезпечують активну участь у професійному, сімейному, суспільному житті, а саме комп'ютерну грамотність, іноземні мови, технологічну культуру, підприємництво і соціальні навички. До соціальних навичок слід віднести – впевненість у собі, відповідальність за свою долю, вміння ризикувати, вміння вчитися, вміння адаптуватися до змін та орієнтуватися у потоці інформації. 2) Збільшення інвестицій в людські ресурси. Мета – значно збільшити інвестиції в людські ресурси, щоб підняти пріоритет самого важливого надбання Європи - людей. Слід діяти на основі соціального партнерства, розповсюджуючи досвід передових компаній, проте багато можливо зробити на індивідуальному рівні. 3) Інноваційні методики викладання і навчання. Мета - розробити нові методології навчання для системи безперервної освіти протягом всього життя. У міру просування до інформаційного суспільства - суспільства, що засноване на знаннях, - змінюється і розуміння того, що таке освіта і навчання. Освітні технології стають все більше орієнтованими на користувача, тому освітні системи повинні гнучко адаптуватися до сучасних умов. Професія викладача у цілому змінює свій зміст, викладач стає консультантом, наставником і посередником, його задача заключається в тому, щоб сформувати свою освіту, усвідомити відповідальність за це, освіта повинна змінитися у сторону пріоритету особистої мотивації, критичного мислення і вміння навчатися. 4) Нова система оцінки отриманої освіти. Мета – докорінним чином змінити підходи до розуміння і визнання навчальної діяльності та її результатів, особливо у сфері неформальної та інформальної освіти. В суспільстві та економіці, що базуються на знаннях, повноцінне використання людського фактору стає основою конкурентоспроможності та успіху. 5) Розвиток наставництва і консультування. Мета – на протязі всього життя забезпечити кожному вільний доступ до інформації про освітні можливості в Європі, тому повинна бути створена постійна консультативна служба, яка могла б дати рекомендації у сфері освітнього, професійного і особистого розвитку, і була орієнтована на інтереси і потреби активного користувача. 6) Наближення освіти до дому. Мета – наблизити освітні можливості до дому за допомогою мережі навчальних і консультативних пунктів, а також використання інформаційних технологій. Культурна

Швець Є.Я., Швець Д.Є, 2013

різноманітність являється найважливішим багатством Європи, і зберегти місцеві особливості і традиції, у тому числі і у сфері освіти, - задача всіх місцевих товариств [6, С.73].

Метою і цілями «Стратегії співпраці країн ЄС у сфері освіти і професійної підготовки до 2020 року» («Strategic Framework for European Cooperation in Education and Training», ET 2020) являються: 1) забезпечення професійної мобільності і навчання на протязі всього життя; 2) покращення якості та ефективності освіти і професійної підготовки; 3) сприяння рівності, соціальному згуртуванню і формування ефективної громадянської позиції; 4) сприяння творчості та інновацій на всіх рівнях. У відповідності з даними цілями встановлено п'ять кількісних показників, яких країни ЄС повинні добитися у 2020 році: 1) не менше 95% дітей у віці від 4 років повинні бути охоплені програмами дошкільної освіти; 2) серед підлітків у віці до 15 років допускається відставання по читанню, математиці і природним наукам не більше 15% дітей; 3) серед людей у віці 18-24 років доля осіб з незакінченою середньою освітою повинна бути нижче 10%; 4) серед людей у віці 30-34 років доля осіб з вищою освітою повинна перевищувати 40%; 5) навчання на протязі всього життя повинні проходити не менше 15% дорослих. До теперішнього часу середня освіта (9-10 років навчання) у країнах ЄС до 22 років завершують тільки 78% молодих людей. Серед 15-річних школярів 25% погано читають, відстають по математиці і природничим наукам. Серйозною проблемою стала адаптація шкіл до притоку мігрантів, діти яких гірше навчаються, чим європейці. При цьому Європейський Союз ставить важливою задачею не допустити сегрегації на рівні шкіл, відстоюючи позицію, що діти мігрантів повинні навчатися у тих же школах, що й діти корінного населення. Корінною умовою європейської безперервної освіти Європейський Союз вважає саме пожиттєве навчання.

Програма «Освіта на протязі всього життя» розрахована на 2007-2013 роки і має бюджет біля 7 мільярдів євро. Вона складається з декількох секторальних програм. До них відносяться такі програми, як «Еуропа», у рамках якої передбачається міжнародний обмін, у тому числі і на рівні школярів. «Erasmus», програма, що діє з 1987 р. і стимулює міжнародний студентський обмін, «Tempus», що сприяє співробітництву університетів країн ЄС і Європи, які не входять в ЄС; «Leonardo da Vinci» - програма професійно-технічної перепідготовки, «Grundtwig» - програма, орієнтована на підтримку освітніх програм для дорослих; «Comenius» - програма, яка забезпечує співпрацю між школами, вчителями та ряд інших програм. Сьогодні система безперервної освіти з точки зору Європейського Союзу входить Болонського процесу і охоплює вже 46 країн, у тому числі і Україну, що передбачає створення єдиного європейського освітнього простору. Як відмічає Клепко С.Ф, однією з кращих у Європі є система освіти Франції (27-ме місце в рейтингу). Про неї в деталях можна дізнатися зі статей спеціального журналу, який містить сучасну бібліографію французьких праць у галузі освіти. Досить активно досліджують французьку

освіту й українські дослідники (Г.С.Єгоров, Н.М.Лавриченко, Б.Ф.Мельниченко). На фоні таких досягнень дивують високий рівень насилля у французьких школах, перманентні страйки французьких учителів. Наприкінці 2006 р. майже половина французьких учителів провели страйк проти урядової політики щодо подовження робочого часу вчителів (з 35 год. на тиждень) та збільшення навантаження вчителів за рахунок викладання ними суміжних предметів (фізика та хімія, історія та географія тощо). Не менше проблем і в освіті інших європейських країн, про які можна дізнатися з інформації та досліджень [7, 328с.].

В Європі власні фірми мають, як правило, власні системи підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів. Це мережа спеціальних навчальних закладів, які мають сильну матеріально-технічну базу, штати висококваліфікованих викладачів. У високотехнологічних галузях промисловості щорічно проходять перепідготовку 75-85% всіх категорій персоналу, компанії мають право присуджувати своїм працівникам вчені ступені. У ділових колах справедливо говорять у цьому зв'язку про перетворення корпорацій в «інститути безперервної освіти». В одній з доповідей фонду Карнегі «Класи корпорацій: бізнес, що навчається» відмічається, що американські корпорації витрачають на освіту і професійну підготовку свого персоналу не менше 60 млрд. дол. на рік, а загальні витрати США у цій сфері можна порівняти з витратами на оборонну промисловість. У сучасних умовах на передній план висувається надзвичайно важлива задача – забезпечити підготовку працівників нового типу (робітника, фермера, менеджера), професійними якостями якого є гнучкість і мобільність, здатність перекваліфікуватися чи навіть змінити професію. Обов'язкові елементи перекваліфікації – солідна загальна підготовка, широка професійна підготовка і високий культурно-технічний рівень, вміння швидко поповнювати свої знання.

Сучасний працівник практично у будь-якій сфері діяльності повинен володіти здатністю до економічного мислення, до роботи у творчих колективах, мати підготовку у сфері маркетингу, володіти новими технологіями – господарськими, соціальними, культурними. Він повинен володіти і якостями «соціальної кваліфікації» - ініціативність, почуття відповідальності, комунікабельність, творче відношення до справи. Зміст кваліфікації повинен змінитися у напрямі посилення суб'єктивної сторони в освоєнні професії, зростання ролі соціально-психологічних факторів, методологічної підготовки, комп'ютерної грамотності та посилення інформаційної культури, культури спілкування, естетичного виховання, широкої інтелектуальної діяльності, що характеризує загальну культуру людини. «Люди - сама висока технологія» - такий девіз сучасного виклику часу. Як відмічається концепції розвитку дистанційної освіти в Україні (20 грудня 2000р.), дистанційна освіта - це форма навчання, рівноцінна з очною, вечірньою, заочною та екстернатом, що реалізується, в основному, за технологіями дистанційного навчання. Технології дистанційного навчання складаються з педагогічних та інформаційних технологій дистанційного

Швець Є.Я., Швець Д.Є, 2013

навчання. Педагогічні технології дистанційного навчання - це технології опосередкованого активного спілкування викладачів зі студентами з використанням телекомунікаційного зв'язку та методології індивідуальної роботи студентів з структурованим навчальним матеріалом, представленим у електронному вигляді. Інформаційні технології дистанційного навчання - це технології створення, передачі і збереження навчальних матеріалів, організації і супроводу навчального процесу дистанційного навчання за допомогою телекомунікаційного зв'язку. Незначна за часом та обсягом частина навчального процесу дистанційної освіти може здійснюватись за очною формою (складання іспитів, практичні, лабораторні роботи тощо). Кількісні та змістовні показники цієї частини залежать від напрямку підготовки (спеціальності) та етапу розвитку дистанційної освіти і визначатимуться нормативними документами Міністерства освіти і науки України. Технології дистанційного навчання можуть використовуватись не тільки в дистанційній освіті, а й в інших формах навчання: очній, заочній, екстернаті; крім того - в окремих дисциплінах або блоках дисциплін, що призначені для підвищення освітнього рівня чи кваліфікації окремих осіб та (або) груп слухачів. «Не деталізуючи конкретні можливі зміни концепцій, зауважимо, що такі зміни зможуть відбутися лише за умови, коли освітня політика буде взірцем публічності і зберігати багатоманітність освітніх підходів і практик. Зокрема, має зростати можливість вибору індивідом у просторах глобальної та транснаціональної освіти необхідного йому синтезу різних орієнтованих систем освіти. На перший план висуваються проблеми транс- і міждисциплінарної організації змісту освіти, створення ефективних органів громадськості або наднаціональних інституцій, які турбуються про неї [7, С.289].

Концепція безперервної освіти «новому століттю – нову освіту» повинна відповідати наступним вимогам:

1. Гнучкість: учні, студенти, слухачі, що одержують дистанційну освіту, в основному не відвідують регулярних занять, а навчаються у зручній для себе час та у зручному місці.

2. Модульність: в основу програми дистанційної освіти покладається модульний принцип; кожний окремих курс створює цілісне уявлення про окрему предметну область, що дозволяє з набору незалежних курсів-модулів сформувавши навчальну програму, що відповідає індивідуальним чи груповим потребам.

3. Паралельність: навчання здійснюється одночасно з професійною діяльністю (або з навчанням за іншим напрямком), тобто без відриву від виробництва або іншого виду діяльності.

4. Велика аудиторія: одночасне звернення до багатьох джерел навчальної інформації великої кількості учнів, студентів та слухачів, спілкування за допомогою телекомунікаційного зв'язку студентів між собою та з викладачами.

5. Економічність: ефективне використання навчальних площ та

технічних засобів, концентроване та уніфіковане представлення інформації, використання і розвиток комп'ютерного моделювання повинні призвести до зниження витрат на підготовку фахівців.

6. Технологічність: використання в навчальному процесі нових досягнень інформаційних технологій, які сприяють входженню людини у світовий інформаційний простір.

7. Соціальна рівність: рівні можливості одержання освіти незалежно від місця проживання, стану здоров'я і соціального статусу.

8. Інтернаціональність: можливість одержати освіту у навчальних закладах іноземних держав, не від'їжджаючи зі своєї країни та надавати освітні послуги іноземним громадянам і співвітчизникам, що проживають за кордоном.

9. Нова роль викладача: дистанційна освіта розширює і оновлює роль викладача, робить його наставником-консультантом, який повинен координувати пізнавальний процес, постійно удосконалювати курси, які він викладає, підвищувати творчу активність і кваліфікацію відповідно до нововведень та інновацій.

10. Позитивний вплив на студента (учня, слухача): підвищення творчого та інтелектуального потенціалу людини, що одержує дистанційну освіту, за рахунок самоорганізації, прагнення до знань, використання сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій, вміння самостійно приймати відповідальні рішення.

11. Якість: якість дистанційної освіти не поступається якості очної форми навчання, оскільки для підготовки дидактичних засобів залучається найкращий професорсько-викладацький склад і використовуються найсучасніші навчально-методичні матеріали; передбачається введення спеціалізованого контролю якості дистанційної освіти на відповідність її освітнім стандартам. Як відмічає С.Ф.Клепко, «Для наближення до стандартів європейського освітнього простору розробники освітньої політики зобов'язані визначити параметри децентралізації та демократизації освіти. Мова йде про своєрідні кордони ефективності, у межах яких різні керівні та управлінські ланки здатні ефективно здійснювати свої функції, а повноваження, передані їм центральною владою, будуть легітимними. У сфері української освітньої політики спостерігається повне домінування одного політичного актора - держави, низький рівень активності інших її учасників» [7, С.288].

Розвиток концепції дистанційної освіти «новому століттю - нову освіту» в умовах інтеграції у загальноєвропейський простір потребує:

1. Розвивати засадничі принципи, що мають регламентувати процес реформування вищої освіти в Україні в контексті приєднання до Болонського процесу та набувають особливого значення у контексті передового українського досвіду: принцип гуманізму; незалежності та свободи усіх учасників освітньо-наукового процесу від будь-якої політичної влади й економічної сили; єдності науки і освіти; неподільності дослідницької та викладацької роботи; співпраці; цивілізованого діалогу

національних освітніх систем на основі їх взаємовизнання; універсалізації через стандартизацію та нормування освітнього процесу.

2. Розгорнути впровадження нової парадигми вищої освіти в контексті глобалізації, що закріплена Болонськими деклараціями, як відповідь на виклики цивілізації і потреби людини з метою знайти своє місце у новому глобальному просторі, сприяти підвищенню якості освіти, запозиченню нових методик і концепцій та їх впровадження в навчальний процес.

3. Налагоджувати розвиток інтеграції наукових досліджень в межах загальноєвропейського простору, започатковуючи участь у міжнародних проектах та освітянських об'єднаннях з метою прискорення процесу інтеграції України до європейської та світової спільноти, сприяти інтенсифікації розуміння важливості співпраці у світовому контексті та активізації активності об'єднаних зусиль і можливостей з метою продукування нових знань, розвитку наукової діяльності як головного напрямку євроінтеграційної політики вищої школи.

4. Здійснити якісні зміни у змісті вищої освіти як складової професійної підготовки викладачів, розширивши практику мережевої взаємодії освітніх інституцій для підвищення кваліфікації викладацького складу в контексті Болонської і Копенгагенської декларацій та досягнення прогнозованих цілей модернізації системи вищої освіти в Україні, що є найважливішим елементом розвитку людських ресурсів .

5. Збагатити та розширити міжнародну співпрацю із закордонними університетами й освітянськими центрами, міжнародними організаціями та науковими асоціаціями з метою спільного наукового співробітництва, розширення участі українських ВНЗ у міжнародних освітніх програмах ЄС як важливого фактора європейської інтеграції.

6. Сприяти впорядкуванню всієї множини накопичених наукових знань про навколишній світ, а також усунення протиріччя між науковими досягненнями людини та усвідомленням нею вірогідних наслідків наукового прогресу, які можливі лише за умови перетворення науки на провідний чинник розвитку людського суспільства, прогрес якої відбувається у вигляді наукової революції, щоб прогнозувати можливі варіанти розвитку суспільства і контролювати та спрямовувати загальний прогрес людської цивілізації.

7. Вивчати глобальні світоглядні трансформаційні орієнтації, що являють собою корінну зміну поглядів на розвиток суспільства, відмову від цінностей модерну (демократія, рівність, добробут, прогрес, освіта, вертикальна мобільність людей та суспільства). Вивчати глобальні культурні трансформації, які у загальному вигляді є формуванням культурної однорідності світу на основі гібридизації різних цивілізаційних духовно-матеріальних цінностей з позицій суб'єктивного глобалізму, як: 1) відокремлення духовної складової культури від її цивілізаційних витоків; 2) комерціалізація духовного виробництва; 3) підміна національних інтересів у

розвитку культур інтересами світової олігархії.

8. Передбачити розвиток інформаційної інфраструктури у ВНЗ, формуючи нормативно-правову та нормативно-технічну базу сфери інформатизації, ринку сучасних інформаційних технологій та послуг з метою забезпечення інформаційної безпеки в умовах застосування комп'ютерної техніки та інформатизації вищої школи як шляху до євроінтеграції, що в цілому сприяє створенню інформаційного середовища, в якому можливе становлення освіти за бажаним для суспільства сценарієм самоорганізації. Сприяти розвитку електронних бібліотек та електронних підручників, які відіграють провідну роль у науковому інформаційному забезпеченні освіти, науки, культури, правління.

Перспективи подальших наукових досліджень:

- вивчення європейського досвіду безперервної освіти та формування концепції безперервної освіти в Запорізькій державній інженерній академії.

Список використаної літератури

1. Меморандум непрерывного образования Европейского Союза: Общество «Знание» России, 2001.
2. Петерсон Л. Теория и практика построения непрерывного образования: монография / под ред. Г.В.Дорофеева. - М., 2001.
3. Петерсон Л. Непрерывное образование на основе деятельностного подхода / Л.Петерсон // Педагогика. - 2004. - № 9. - С. 25-26.
4. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи Навчальний посібник / К.: Знання, 2005.- 486 с
5. Покроєва Л. Умови активізації переходу до створення системи безперервної післядипломної педагогічної освіти / Л.Покроєва // Післядипломна освіта в Україні. - 2007. - № 12. - С. 54-56.
6. Резолюція конференції «Неперервна освіта: проблеми, пошуки, перспективи» // Післядипломна освіта в Україні. - 2007. - № 12. - С. 73.
7. Клепко С.Ф. Філософія освіти в європейському контексті - Полтава: ПОІППО, 2006. – 328 с.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Memorandum of Continuing Education of the European Union: Society "Knowledge" Russia, 2001.
2. Peterson L. Theory and practice of construction of Continuing Education: monograph / edited G.V.Dorofeeva. - M., 2001.
3. Peterson L. Continuing education on the basis of the activity approach / L.Peterson / Pedagogy. - 2004. - № 9. - P. 25-26.
4. Kuz'minskiy A.I .Pedagogy High School Textbook / K: Knowledge, 2005. - 486 p.
5. L. Pokroyeva Terms enhance the transition to a system of continuous service teacher education / L.Pokroyeva // Graduate Education in Ukraine. - 2007. - № 12. - P. 54-56.
6. Resolution Conference "Continuing education: problems, searches and Prospects" // Graduate Education in Ukraine. - 2007. - № 12. - P. 73.
7. Klepko SF Philosophy of Education in the European context - Poltava: POIPPO, 2006. - 328 p.

Е.Я.ШВЕЦ (кандидат технических наук, профессор кафедры физической и биомедицинской электроники, и.о. ректора)

Запорожская государственная инженерная академия, Запорожье

E-mail: admin@zgia.zp.ua

Д.Е.ШВЕЦ (кандидат социологических наук, доцент кафедры менеджмента организаций)

Запорожская государственная инженерная академия, Запорожье

E-mail: admin@zgia.zp.ua

ФОРМИРОВАНИЕ КОНЦЕПЦИИ НЕПРЕРЫВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ «НОВОМУ СТОЛЕТИЮ-НОВОЕ ОБРАЗОВАНИЕ» В УСЛОВИЯХ ЕВРОПЕЙСКОЙ ИНТЕГРАЦИИ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Отмечается, что разработка концепции непрерывного образования обусловлена условиями глобализации и информационной революции, становления рыночной экономики, интенсификации межгосударственных культурных связей, интеграции высшего образования к европейскому пространству. Целью статьи есть формирование концепции непрерывного образования «новому столетию-новое образование» в условиях европейской интеграции высшего образования. Проанализированы составляющие концепции и ее основные характеристики, определены детерминанты оптимизации современной концепции дистанционного образования в условиях интеграции высшего образования к общеевропейскому пространству.

Ключевые слова: образование, непрерывное образование, глобализация, общеевропейское пространство, концепция непрерывного образования, концепция «новому столетию-новое образование», интеграция, общеевропейское пространство

E.SHVETS (Ph.D., Professor, Department of Physical and Biomedical Electronics, Acting Rector of the Academy)

Zaporozhye State Engineering Academy, Zaporozhye

E-mail: admin@zgia.zp.ua

D.SHVETS (PhD in Sociology assistant professor of management organizations)

Zaporozhye State Engineering Academy, Zaporozhye

E-mail: admin@zgia.zp.ua

CONCEPT OF DISTANCE EDUCATION «NEW CENTURE - A NEW EDUCATION» IN THE EUROPEAN INTEGRATION OF HIGNER EDUCATION

It is noted that the development of the concept of lifelong learning due to globalization and the information revolution, the housekeeper of a market, the intensification of cultural ties, integration into the European Higher Education Area. The aim of the article is to develop the concept of distance learning "new century, a new education" in the European integration of higher education. This goal is realized in the following problems: found the real challenges that delegate the education system themselves actors of public life - globalization and the information revolution, democracy and a market economy of, intensification of social relations and cultural ties, integration into the European Higher Education Area; problem discussed progress of the concept of distance learning "new century, a new education" in terms of European integration, which is possible on the basis of culture, science and information technology, analyzes the concept and components of the main characteristics of the concept of distance learning "new century, a new education" in the European integration; identified determinants of optimizing the modern concept of distance education in terms of integration into the European Higher Education Area. Analysis of the components of the concept and its main characteristics, defined determinants optimize the modern concept of distance education in

Формування концепції безперервної освіти «новому століттю-нову освіту» в умовах європейської інтеграції вищої освіти

terms of integration into the European Higher Education Area. Continuing education serves as a necessary part of the process of integrating research, education and production. Continuing education is equivalent to adult education, as there are different forms of training, professional development and cultural level of people overcome the traditional age of basic education. Distance Learning in Europe became intense development in the early 70 of the last century and is associated with a number of public universities (University of Distance Education). Today, every European country has a group of schools that implement the remote program. Methods such training very well spent. Considerable interest has training programs using new information technologies, including satellite TV, computer networks, multimedia and more. Purpose - to ensure universal access to continuous education in order to obtain and update the skills necessary for their personal involvement in the information society. Socio-economic changes require a new set of necessary basic knowledge and skills that ensure active participation in professional, family, social life, such as computer literacy, foreign languages, technological culture, entrepreneurship and social skills. The modern worker in almost every sphere of activity should have the capacity for economic thinking, to work collaboratively in teams, have training in marketing, have new technologies - economic, social, cultural. He must possess the qualities and "social skills" - initiative, responsibility, communication, creative relevant. In order to implement this concept to develop basic principles that should govern the process of reform of higher education in Ukraine in the context of the Bologna process and are particularly important in the context of best practices of Ukrainian accession: the principle of humanism, the principle of the independence and freedom of all participants in the educational process and scientific from any political power and economic power, the principle of the unity of science and education, the indivisibility of research and teaching, the principle of cooperation, civilized dialogue of national educational systems on the basis of mutual recognition, the principle of universalization through standardization and normalization of the educational process.

Key words: education, distance education, globalization, pan-European space, the concept of distance education, the concept of "new century, a new education" integration-European space.

Стаття надійшла до редколегії 27.08.13

Прийнята до друку 02.09.13

Рецензент: д.ф.н., проф. Воронкова В.Г.